

meos esse ostenditis, si dilexeritis inuicem eo modo quo ego vos dilexi.

Dixit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Respondit Iesus: Quo ego vado, non potes me modò sequi, sequeris autem postea. † Dixit ei Petrus: Quare nò possum te sequi modò? † animam meam pro te ponam. Respondit ei Iesus: Animam tuam pro me poness? Amen amē dico tibi, non cantabit gallus, donec ter me neges.

Cum autem Petrus etiam se per mortē posse sequi cōfidenti us iactaret, modestē correptus à Domino audiuit: Non cantabit gallus, donec ter me abneges.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Consolatur discipulos si in fide permaneant, Thomam docet se viam, vitam, & veritatem esse, Philippum verò, se in patre videri, & contrà. Omnes modum docens petendi, spiritum sanctum promittit se eis missurum, qui dilectionem & pacem illos doceat.

Non turbetur cor vestrum: creditis in Deum, & in me credite. † In domo patris mei mansiones multæ sunt.

Cum Petri lapsus, qui cæteris feruentior erat, prædictus cæteros perturbasse videretur, subdit: non propterea turbemini, quod dixi me abiturū, vosq; modò sequi me non posse, sed & Petrum negaturum. At quemadmodum in Deum creditis, vniq; illi fiditis, ita & in me credite, mihiq; fiduciam habetote. Quod enim vni Petro dixit: sequeris autem postea: nolite putare vobis irrogatum iri. Nam in domo patris mei mansiones multæ sunt, quæ & Petro, & vobis, & electis omnibus sufficient. Diuersas autem mansiones, diuersos beatitudinis gradus, quibus pro retributione meritorū, ex liberalitate tamen, & misericordia Dei fideles donantur, intelligit Augustin. de quibus ænigmaticè dicit Paulus 1. Corinth. 15. ✠ Alia claritas solis, alia claritas lunæ, ✠ 1. Cor. 15. e. & alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate.

Si quominus, dixissem vobis, quia vado parare vobis locū. Græcè, si δέ μὴ, quod interpres vertit, si quo minus, si gñificat

† Matth. 27. c.

Mar. 14. d

Luc. 22. c.

† De pcc.

dist. 2. ca.

Quæ vult facere.

† De pcc.

distin. 4.

Novit

Deus.

In domo.

gnificat sin minus, vel alioqui. vt sit sensus: in domo patris mei multæ mansiones sunt: alioqui si multæ non essent, dixissem vobis, quod abirem paraturus vobis locum: quod quidem opus non est, cum paratum sit vobis regnum à constitutione mundi, Matth. 25.

Et si abiero, & præparauero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad me ipsum: vt vbi sum ego, & vos sitis. Et quo ego vado, scitis, & viam scitis. Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quo vadis, & quomodo possumus viam scire?

¶ Di. 8. ca. Dicit ei Iesus. ¶ Ego sum via, & veritas, & vita. Nemo venit ad patrem, nisi per me.

De pcc. Chrylостomus legit pro venio & accipiam, iuissem
distin. 2. & suscepissem, cuius verba hæc sunt: Si autem defuissem domus, ego iuissem & parafsem vobis, quod sic autem, & propter hoc iuissem, vt præpararem vobis locum ne sic quidem reliquissem vos, sed suscepissem vos, vt vbi sum ego, & vos sitis. Non vult enim innuere, non quod iturus sit ad parandum illis locum, qui iam ante iacta mundi fundamenta paratus erat, sed quod si ea gratia abijisset, non ideo tamen illis reliquisset, sed secum assumpsisset eos. Quod autem ait: iterum venio, & assumam vos ad me ipsum: significat quod non propterea si ad patrem abibit, illos sit deserturus, quandoquidem venturus ad eos est per diuinitatis præsentiam, & spiritus sancti consolationem, cumque eis futurus vsque ad consummationem seculi. Hæc expositio, quæ est Albini, melior mihi videretur, quàm si interpreteris, veniam ad iudicium, & recipiam in generali resurrectione, præstaretque exponere: veniam ad vos in particulari iudicio mortis, & assumam vos ad me in vitam æternam, scilicet, vt vbi ego nunc sum, à qua nunquam abfui, & in ea vos sitis. Interim non est quod per absentiam meam tristemi, quippe qui scitis quo ego vado, viamque qua ego vado non ignoratis. Nec obstat quod Thomas ait: Nescimus quo vadis. Nam cum rudi ac paruo esset ingenio, ignorabat ipse quod Petrus atque alij capere poterant: præsertim cum suprâ capite. 7. dixerit Christus: Adhuc moicum temporis vobiscum sum, & vado ad eum

eum qui misit. Ex ignorantia tamen Thomæ occasionem captat CHRISTVS amplius illos erudiendi, dicens: Ego sum via, & veritas, & vita. scilicet, per quam, & non aliam ad patrem itur. Veritas per quam pater cognoscitur, Et vita, per quam omnes resuscitantur.

Si cognouissetis me, & patrem meum utiq; cognouissetis, & à modo cognoscetis eum, & vidistis eum.

Chrysothomus hoc modo interpretatur: Si cognouissetis meam substantiam, & patris quoq; substantiam & essentiam cognouissetis. Nam eadem vtriusque substantia & essentia est, licet diuersæ hypostases & personæ. A modo autem, id est, ex quo habitare mecum cœpistis, cognoscetis eum per me, vt medius, cognoscere cœpistis, & vidistis eum, hoc est mente vestra, quantum possibile est, spectatis. Visus enim perfecta cognitione sumitur. Alio quoque modo exponit: cùm enim dixisset: quo ego vado, scitis, ad patrem scilicet, Thomas respondisset: Nescimus quo vadis: subiunxit: Si cognoscetis me, & patrem meum cognouissetis. Quod non dubitatuè sumendum est, sed ratiocinatuè, quia scilicet me cognouistis, cognouistis & patrem: à modo enim cognoscitis eum, meq; videndo eum vidistis.

Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis.

Non repulsa Thomæ ignorantia, audet & eum Philippus interpellare, dicens: Ostende nobis patrem, & sufficit nobis, quasi diceret: Non satisfacit quòd eum viderimus & cognouerimus in ænigmate, sed si præsentem oculis nostris corporalibus ostenderit sufficit nobis.

Dicit ei Iesus: Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe, qui videt me, videt & patrem. Quomodo tu dicis, ostende nobis patrem? Non credis quia ego in patre, & pater in me est? Verba quæ ego loquor, à me ipso non loquor. Pater autem in me manēs, ipse facit opera. Non credis quia ego in patre, & pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite.

† Sup. 5. f

Quasi diceret: Video q̄ nondū verā de me cognitionē habetis,

habetis, qui Dei patris substantiam, quæ eadem mecum est, corporeis oculis spectabilem esse putatis. Philippe, qui videt me, videt & patrem, id est, qui veram mei notitiam habet, verè quoque patrem agnoscit. Nam ego in patre, & pater in me est: quod te quoque credere non dubito. Qui ergo me videt, & eum videt: sic enim pater in me est, & ego in patre, vt eadem sit vtriusque substantia, ijdem vtriusque sermones. Quos enim vobis annuncio, non à me sunt solum, sed etiam ab illo. Eadem ipsius opera. Quæ enim ego facio, patris sunt opera. Credite igitur in me propter ipsa opera, dicentem quòd ego in patre sum, & pater in me est.

Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet, quia ego ad patrem vado. Et quodcumque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.

‡ Infr.

16. d.

† Matth.

21. d.

Mar. 11. e.

Infr. 15. b.

& 16. f.

Amplius super discessu suo consolaturus discipulos, pollicetur credituris in eum, quòd maiora quàm ipse opera sint facturi. Vbi maiora, pro plura exponit Theophylactus. Neq; enim reuera maiora facere potuissent, ideo est veluti quædam hyperbola, vt sit sensus: Opera faciet maximè mirabilia. Quia ergo inquit, ad patrem vado, vt pro vobis interpellem, & pro vobis, vt homo miraculorum potestatem impetrem. Quapropter non est quod turbemini aut contristemini, ex discessu meo, quia cum apud illum ero, quicquid eum meo nomine petieritis, non modò impetrabo vt homo & aduocatus, sed etiam ipse vt Deus patrique æqualis faciam, vt gloria filij, in cuius nomine postulata omnia obtinebitis, in patre redundet, & elucescat. Hoc est enim quod ait: vt glorificetur pater in filio.

Si diligitis me, mandata mea seruate.

Quia, vt inquit Grego. probatio dilectionis exhibitio est operis. Ne putarent in dolore, quæ ex discessu & morte ipsius accepturi erant, dilectionem consistere, ait: Si diligitis me, mandata mea seruate. Non sufficit credere, non sufficit vt cunque Deum diligere, nisi mandata eius seruentur.

Et

Et ego rogabo patrem, & alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in eternū, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, neque scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit.

Quia verbum discessus repetiuerat, dicens: Ego vado ad patrem: verbum quidem ipsis mœstificum, ne se putarent desolatum iri, subdit: Ego rogabo patrem, & aliū paraclitum dabit vobis, id est, consolatorem alium, spiritum scilicet sanctum, qui alius quidem est à filio, quia alia persona, at aliud non est, quia eadem vtriusque substantia. Dabo inquit, vobis, non ad tempus, vt triennio tantum, quemadmodum & ego, sed vt vobiscum in æternum maneat. Dabit autem vobis pater spiritum, nō falsitatis, sed veritatis, id est, veracem, qui non nisi vera vos docturus est, aut docere potest: quem inquit, mundus capere non potest, id est, cuius capaces mundani nō sunt, terrēna tantum sapientes: quia eum neque vident, neque sciunt. ✠ Animalis enim homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. Vos autem inquit, qui carnales & animales non estis, neque de mundo, eum cognoscetis, quia apud vos manebit: siue vt Græca nunc habent, cognoscetis, quia apud vos manet: tametsi videtur Euangelista scripsisse non μένει, sed μένει, id est, manebit, quemadmodum interpres vertit, cum etiam sequatur futurum & in vobis erit, ἔσται, non ἔστι. Loquitur enim non de gratia spiritus sancti, quam tum quidem habebant, sed de spiritu sancto, quem missurus erat in die Pentecostes, cum quo gratias & dona eius receperunt.

Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Adhuc modicum, & mundus iam me non videt. † Vos autem videtis me, quia ego vivo, & vos vivetis.

Tanto magistri amore tenebantur discipuli, vt nec promissa spiritus consolatione de magistri absentia non dolere non possent. Subdit: Non relinquam vos orphanos, meaque præsentia planè destitutos. Veniam enim ad vos. Et ne putetis me cum spiritu parem omnibus futurum, adhuc modicum temporis restat, & iam me refu-

✠ 1. Cor.
2. d.

† De cō-
sec. dist. 2
In Chri-
sto.

T t scitatum,

scitatum, immortalemque factum mundum non videt, id est, visurus non est. Præsens hic pro præterito usurpatum est. Vos autem me videbitis. Sic enim *θεωρεῖται*, quanquã sit præsentis temporis, tamen quia ad tempus resurrectionis referuntur Christi verba, præsens illud rectè vertit in futurum interpres. Quod enim propè futurum est, quasi iam sit in manibus, plerunque per præsens effertur. Sic Chrysostomus notiori sententiã per futurum interpretatus est: Vos inquit, soli videbitis me, etiam post resurrectionem. Viuo enim, id est, verè viuam, immortalis factus. Refertur enim illud viuo, ad tempus resurrectionis, & vos viuetis. Cuius duplicem sensum facit Theophylactus: Videtis, hoc est, cum videbitis me, lætabimini, & quasi mortis meæ mœrore occisi ac mortui, manifestatione me reuiuiscetis. Secundo modo, quemadmodum mors mea in vitam mutata est immortalem, ita & vos, et si ad tempus moriemini, in æternum viuetis.

In illo die vos cognoscetis, quia ego sum in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me.

Malo cum Chrysostomo ad diem resurrectionis referre diem suum, quàm ad diem Pentecostes Nam in die resurrectionis perfectè agnitus est à discipulis **CHRISTVS** Dei filius ac Deus esse, eandemque cum patre potestatem & substantiam habere, quando suapte virtute surrexit. Quòd enim per resurrectionem maximè declaratus sit Dei filius, testatur Paulus ad Roman. 1. cuius secundum Græcam lectionem sensus est: Qui declaratus est Dei filius ex sua à mortuis resurrectione. Cognoscetis itaque inquit, quia vos in me, quia per fidem & charitatem incorporati mihi estis. Vos enim, inquit Theophylactus, estis sicut membrum in capite. Cyrillus interpretatur, vos in me, quia diuinæ ratione substantiæ quodammodo participes vos facti, dum per me homo Deus factus est, & ego in vobis per naturæ vestræ assumptionem, quando Deus homo factus est.

✠Rom. 1.
a.

† hoc ösec
disting. 2. *Qui autem diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Dicit enim ei Iudas,*

non ille Iſcariotes: Domine, quid factū eſt, quia manifeſtaturus es nobis teiſum, & non mundo? Reſpondit Ieſus, & dixit ei: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, ſermones meos non ſeruat. Et ſermonem quem audiſtis, non eſt meus, ſed eius qui miſit me, patris. Hæc locutus ſum vobis, apud vos manens.

Quia inquit Theophylaſtus, poſt reſurrectionem ſe eis manifeſtaturus erat cum diuiniore corpore, vt ne putarent ipſum ſpiritum & phantaſma eſſe, propterea prædicat eis hoc, vt videntes eum non diſcredant, ſed recorderentur, quod ea prædixit eis, ne ſcilicet ſimile eis accideret, quod & Iudæ nunc accidit, qui Dominum putabat poſt mortem, vt ſpectrum & phantaſma in ſomnis ſolet. Ieſus autem volens eius opinionem eluere, ait: Si quis inquit, diligit me, non fiſte, ſed verè, ſermonem meum ſeruando, præterquam quòd pater meus diliget eum, ad eum veniemus: & ne putetis, quòd vt ſpectrum ſtatim tranſcam & diſparem, illi appaream, manſionem apud eum faciemus. Ad eum autem venit Deus, quem gratia ſua veritatis illuſtrat, quoquo modo id faciat, ſeu per ſe, ſeu per miniſtros ſuos. Manet autem apud eum, qui acceptam gratiam non reiſcit aut negligit, ſed accepta in bono vtitur. Paracletus autem ſpiritus ſanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixerò vobis.

Theophylaſtus interpretatur, docebit vos, & declarabit quæcūq; nūc obſcura vobis vidētur, & intellectu diſſicilia, vel docebit quæcumque non dixerat Chriſtus illis, vtpote adhuc portare non valentibus: ſuggeret autē quæcumq; vobis per imbecillitatē memoriæ exciderint. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor veſtrum, & neque formidet. Audiſtis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique quia vado ad patrem, quia pater maior me eſt. Et nunc dixi vobis, priuſquam fiat, vt cum factum fuerit, credatis.

Tt 2 Id eſt,

Species.
Mat. 10. g.
& 18. a.
& 25. f.
Luc. 10. e.

Id est, Nolite putare quòd abiens vnà cum præsentia corporali benevolentiam meam, aut fauorem meum auferam à vobis. Neque enim vos abiens eadem amicitia prosequi desinam, quam non aufero, sed vobis relinquo, non qualem mundus dat, fictam & simulatà, sed veram & synceram. Ne formidētis igitur propter corporalem mei absentiam, qui ita intellexistis me abiturū, vt statim ad vos redeam, & in corpore immortalī spectabilem hanc essentiam meam ostendam: & inuisibilis ad vos venturus sum, in spiritus sancti super vos effusione. Quapropter quod enim magis vos oportebat, quòd ad patrem vado, quia pater maior me est secundum humanitatem, quam bene tantū adhuc in me spectatis: secundum quam etsi inops issem, vos gaudere tamen oportebat, quia pater, ad quem vado, me ipso secundum humanitatem maior, potens est vos ab omnibus molestiis & affectionibus eruere. Et nunc dixi vobis me rediturum ad vos, neque orphanos relicturum, sed spiritum sanctū missurum, vt cum factum fuerit quod prædixi, credatis, id est, in omnibus quæ antè dixi, mihi quanquam veraci, fidem habeatis.

† 23. q. 8. c. *Iam non multa loquar vobiscum. † Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Sed vt cognoscat mundus quia diligo patrem: & sicut mandatum aedit mihi pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.*

Id est, iam non plus vobiscum agam. Interpellor enim à mundi huius principe diabolo, qui per ministros suos mortem meam molitur: quanquam non est quod ipsum timeam, non enim habet in me quicquam: id est, nihil illi iuris est in me. Sed vt cognoscat mundus quòd patrem amo, præceptis que illius pareo, qui me mortem vult pro mundo obire: sic facio, id est, immolandus ad mortem propero. Surgite ergo, iam satis in hac mensa sedistis, & eamus hinc ad locum, vbi sum tradendus. Ex quibus vobis videtur Christus surrexisse à mensa, & iterni se ad hortum accinxisse, quo itinere se verba, quæ sequentibus duobus capitibus scribuntur, habuisse, hymno tamen antè dicto, vero simile est, sicut recitant Matthæus & Marcus.